

konjunkturutvecklingen sedan 1960, jämför denna med konjunktursvängningarna i andra länder, främst USA, och analyserar samvariationen av olika makroekonomiska storheter i den svenska konjunkturen. Slutsatsen av denna jämförelse är att investeringarna i byggnader och anläggningar samt importen är de mest cykliska aggregaten och att de samvarierar med BNP. De offentliga bruttoinvesteringarna är däremot kontracykliska, något som naturligtvis också gäller för arbetslösheten, som visar stora svängningar. Det senare förklaras av att anpassningen under lågkonjunkturen inte sker genom ett fall i reallönen eller en minskning av arbetade timmar per person utan istället genom en minskning i antalet sysselsatta. Mönstren i de svenska makroekonomiska aggregaten liknar å andra sidan dem i utländska konjunkturcykler.

För keynesianismen är de cykliska fluktuationerna i en ekonomi ett resultat av förändringar på efterfrågesidan. I teorin om den reala konjunkturcykeln däremot härrör fluktuationerna från utbudsstörningar i form av förändringar i de teknologiska omständigheterna som styr produktionen. I denna teori kan tillfälliga och oförväntade teknologiförbättringar ge upphov till impulser som sedan fortplantas och i sin tur skapar cykliska förlopp. På så sätt blir teorin om konjunkturcykeln nära förknippad med tillväxteorierna. Vredin ger en summarisk presentation av de reala konjunkturmodellerna samt hur de skiljer sig från andra nyklassiska teorier som betonar monetära faktorer bakom konjunkturfluktuationer. Han tar också upp konsekvenserna av denna syn på konjunkturcykeln för den ekonomiska politiken. Om de cykliska fluktuationerna är ett resultat av tillväxtbetingelserna finns det lite utrymme för stabiliseringspolitik. Uppsatsen är mycket intressant, inte bara därför att den på ett kortfattat sätt presenterar grunddragen bakom den svenska konjunkturutvecklingen, utan också därför att den utgör en tilltalande

Lars Bergman m fl:

Ekonomisk tillväxt och utveckling

Ekonomisk tillväxt och utveckling är en av tre böcker som tillägnades Karl G Jung-enfelt på hans sextioårsdag och som utgivits på SNS Förlag. Boken består av fyra fristående uppsatser.

Den första "Vad är konjunkturcykeln?", författad av Anders Vredin, behandlar definitionen av begreppet konjunkturcykel, en beskrivning av fluktuationerna i den svenska ekonomiska tillväxten och en presentation av olika teorier om detta fenomen. Artikeln presenterar de viktigaste dragen i den svenska

introduktion till teorin om den reala konjunkturcykeln. Jag hade ändå önskat att lite mer utrymme ägnats åt de nya tillväxt-teorierna.

Utrikeshandel och tillväxt

Det andra kapitlet i boken är en uppsats av Harry Flam och Henrik Horn "Utrikeshandel och ekonomisk tillväxt". Författarnas syfte är att illustrera den moderna forskningen om sambandet mellan utrikeshandel och ekonomisk tillväxt med hjälp av enkla modeller, som belyser hur handelspolitiken kan påverka tillväxttakten i en ekonomi. Utgångspunkten är antagandet att produktionen under en period leder till ökade erfarenheter och mer tillgängliga kunskaper, vilka i sin tur leder till produktivetsförbättringar i produktionen under nästa period. Dessa produktivetsförbättringar är inte bara ett resultat av den egna erfarenheten i produktionen utan kan också vara ett resultat av en överföring av utländskt kunnande. Tillväxttakten i en ekonomi blir då ett resultat av ett samspel mellan den inhemska och den utländska kunskapen och av hur pass tillämplig den utländska kunskapen är. När ett land öppnar sig för internationell tekniköverföring kommer det att få del av resultaten av utländska ansträngningar i produktionen. I en modell med två sektorer och med produktivetsförbättringar i endast den ena sektorn, kommer den resursallokering som bestäms av landets komparativa fördelar också att resultera i en given takt för produktivetsökningen. Om ett litet land har komparativa fördelar i produktionen av jordbruksvaror och om jordbruksproduktionen inte leder till betydande kunskapsökning, kommer den internationella handeln att innebära en mindre tillväxttakt. Den slutliga tillväxttakten kommer dock att vara ett resultat av motstridiga krafter, då öppningen av ekonomin kommer att sätta landet i kontakt med utländskt kunnande och detta, i sin tur, kommer att leda till

ökad tillväxttakt. För en liten öppen ekonomi är antagligen den andra effekten viktigare än den första.

Det mest intressanta med dessa modeller är att de lämnar den statistiska framställningen som har karakteriserat handels-teorin och tar upp sambandet mellan den internationella handeln och en endogen genererad tillväxt. Modellerna belyser också effekterna av den internationella teknologiöverföringen på ett lands tillväxt. Flams och Horns uppsats presenterar dessa modeller på ett pedagogiskt sätt och är en förträfflig introduktion till en svår litteratur. Uppsatsen avslutas med en diskussion om svårigheterna att kunna föra en aktiv industripolitik.

Skuldskrisens uppkomst

"Skuldskrisen i Latinamerika" är titeln på en uppsats av Stefan de Vylder som utgör det tredje kapitlet i boken. I den beskriver de Vylder uppkomsten av skuldskrisen i Latinamerika, som har sin bakgrund i den massiva ökningen av lån till länder i tredje världen efter oljeprisökningen 1974. De Vylder skiljer mellan externa och interna faktorer som leder till att skuldsättningen tar proportioner av en kris. Bland de externa faktorerna pekar han på uppgången i det internationella ränteläget, som en följd av en restriktiv penningpolitik och lågkonjunktüren i i-länderna i början av 1980-talet, samt på försämringen av Latinamerikas *terms-of-trade* på grund av råvaruprisernas fall. Dessa är välkända fakta. Mindre uppmärksammade är de interna faktorerna som ligger bakom misshushållningen med de externa resurserna; tex kapitalflykten, missriktade investeringar med låg avkastning, ökningen av de offentliga utgifterna och de inhemska valutornas övervärdering. Det är dessa faktorer som förklarar varför skuldsättningen ledde till omfattande finansiella vinster för de välbärgade medan kostnaderna för återbetalningen i form av åtstramningspolitik har fallit på

hela samhället och i synnerhet drabbat de fattiga. Jag fann avsnittet om kopplingen mellan skuldkrisen och de statsfinansiella kriserna i latinamerikanska länder mycket intressant. Den bidrar till att förklara sambandet mellan skuldkrisen och till synes oförklarliga fenomen såsom hyperinflation, tilltagande fattigdom och ojämn inkomstfördelning som idag råder i de flesta latinamerikanska länder. Men den utgör också en förklaring till varför en lösning av skuldproblemet bör omfatta skuldnedskrivningar för att skapa ett positivt investeringsklimat i dessa länder. I uppsatsen diskuteras också alternativa lösningar som skuldåterköp och "swaps", vilka dock ter sig otillräckliga för att lösa problemet och garantera tillväxten. De Vylder drar slutsatsen att lämpliga lösningar kräver att den nuvarande strategin som har försökt skydda kreditorerna överges, och att ländernas skuldbörda reduceras. Det hade varit intressant, om utrymmet tillät, att i detta perspektiv fått diskutera det nuvarande amerikanska initiativet i form av den sk Bradyplanen.

Metodik i långtidsutredningar

Boken avslutas med en uppsats av Lars Bergman, Lars Heikensten och Stefan Lundgren, "Långtidsutredningarnas metodik och roll i den ekonomiska politiken". Den inleds med en kortfattad historisk presentation av långtidsutredningarna och deras betoning på olika frågor under olika tidsperioder. I de första utredningarna riktades intresset på förutsättningarna för den ekonomiska tillväxten, i synnerhet på investeringarna och sparandet. Under 1970-talet gällde de centrala frågorna förmågan att uppnå balans i utrikesaffärerna samt den offentliga sektorns roll. I de senaste utredningarna har intresset fokuserats på löne- och prisbildningsmekanismerna samt på strukturella problem i den svenska ekonomin såsom skattesystemets effekter och den offentliga sektorns storlek. Med de ökade

kraven på utredningsarbetet följde en ökad användning av kvantitativa ekonomiska modeller.

Författarna lägger stor vikt vid en presentation av utredningarnas metodik.

Input-outputmodellen EMMA, allmän-jämviktsmodellerna LAMM och MECMOD, den intertemporala modellen MAMMA och den kortsiktiga modellen KOSMOS presenteras på ett koncist och pedagogiskt sätt. Diskussionen centreras på modellernas egenskaper, begränsningar och tillämpningsområden och utgör en intressant inledning för vidare fördjupning i ämnet. Författarna tar också upp utredningarnas användning i den allmänna ekonomiska diskussionen och det kontroversiella ämnet om utredningarnas relation med den politiska makten.

I sin helhet finner jag boken intressant och läsvärd. Varje kapitel kan läsas separat och de utgör lämpliga översikter av sina respektive ämnen. Referenserna och lästipsen till varje kapitel utgör en orientering för den som vill fördjupa sig i dessa ämnen. Uppsatserna kan med behållning läsas av ekonomer som gärna vill hålla sig informerade om vad som pågår utanför sina specifika områden. Boken är en lämplig komplettering i undervisningen på tvåbetygsnivå.

*Ekonom dr MARIO ZEJAN
Nationalekonomiska institutionen
Handelshögskolan vid
Göteborgs universitet*